

Ha. Si graderere tantum, quantum loquere, iam esses ad forum.

Ba. Certum est mihi emortualem facere ex natali die.

Act. V. Scen. I.

PSEUDOLUS ebrius.

Quid hoc? siccine hoc fit? pedes, statin', an non?

An id vultis, ut me hic iacentem aliquis tollat?

Nam hercle si cecidero, vostrum erit flagitium.

Pergitin'pergere? ah sedendum mihi

Hodie est. Magnum hoc vitium vino est:

Pedes captat primum: luctator dolosu'st.

450. Profecto aedepol ego nunc probe abeo madulsa.

Itaque in loco festivo sumus festive accepti.

Ibid. Scen. II.

SIMO, PSEUDOLUS.

Si. Quid video ego? cum coronâ ebrium Pseudolum.

Libere hercle hoc quidem! Cogito, saeviter, blanditerne alloquar.

Sed hoc me vetat vim facere. Di te ament, Pseudole!

Quid tu, malum, ergo in os mihi ebrinus irructas?

Ps. Molliter: siste nunc me: cave ne cadam: non vides me, ut madide madeam?

Si. Quae istaec audacia est, te sic interdus cum corollâ ebrium incedere? *Ps.* Lubet.

Si. Quid lubet? pergin' ructare in os mihi? *Ps.* Suavis ructus mihi: sic sine, i medo.

*Si. Credo equidem potesse te, scilicet, Massici montis
uberrimos quatuor*

460. *Fructus ebibere in horâ unâ. Ps. Cum tuo filio pul-
chre perpotavi:*

*Sed, Simo, ut probe tactus Ballio est! Mulier haec,
(Fac cum tuo filio libera vivat, et is illam ducat.*

*Non iratus sis aut mihi, aut filio propter has res,
Simo!*

*Si. Fiat, Sed cavete in posterum. Vos, si vultis, plau-
dite,*

E X P E R S A.

DRAMATIS PERSONAE.

TOXILUS, Servus.

VIRGO, Saturionis filia.

SAGARISTIO, Servus alter.

DORDALUS, Mercator.

SATURIO, Parasitus.

Actus Primus Scena I.

TOXILUS, SAGARISTIO.

*Tox. Qui amans, egens, ingressus est princeps in amo-
ris vias,*

Superavit aerumnis is suis aerumnas Herculis:

Nam cum Leone et cum Excetrâ, cum Cervo, cum
Apro Aetolico

Cum avibus Stymphalicis, cum Antaco deluctari ma-
velim,

Quam cum Amore: ita fio miser, quaerendo argento
mutuo;

470. Nequidquam nisi *Non est*, sciunt mihi respondere quos
rogo.

Sag. Qui hero suo servire volt bene servos servitutum
Nae, edepol, illum multa in pectore suo conlocare
oportet,

Quae hero placere censeat praesenti atque absenti suo.
Ego neque libenter servio, neque satis sum hero ex
sententiâ:

Sed quasi lippo oculo herus meus manum abstinere
haud quit tamen,

Quin mi imperet, quin me suis negotiis praefulciat.
Quis illi est qui contra me astat? *Tox.* quis hic est
qui contra me astat.

Similis est Sagaristionis. *Sag.* *Toxilus* hic quidem
meus amicus est.

Tox. is profecto. *Sag.* cum esse opinor. *Tox.* congre-
diar. *Sag.* contra aggrediar.

480. *Tox.* ô Sagaristio, Dii ament te! *Sag.* ô *Toxile*, da-
bunt Dii quae exoptes.

Ut vales? *Tox.* ut quaeo. *Sag.* Quid agitur? *Tox.*
Vivitur.

Sag. Satin' ergo ex sententiâ? *Tox.* Si eveniunt quae
exopto, satis,

Sag. Nimis stulte amicis utere. *Tox.* Quid iam? *Sag.*
quia iam imperare oportet.

Tox. Mihi quidem tu iam eras mortuus, quia te non
visitavi.

Sag. Negotium, edepol, fuit. *Tox.* Ferreum fortasse
Sag. plusculum annum

Fui praeferratus apud molas Tribunus vapularis.

Tox. Velus iam istaec militia'st tua. *Sag.* Satin' tu
 usque valuisti? *Tox.* Haud probe.

Sag. Ergo, Edepol, palles. *Tox.* Saucius factus sum, in
 Veneris praelio

Sagittâ Cupido cor meum transfixit, *Sag.* iam servi
 hic amant?

490. *Tox.* Quid ergo faciam? Diis ne advorser? quasi Ti-
 tani cum Diis belligerem,

Quibus sat esse non queam? *Sag.* Vide modo, ulmeae
 catapultae taum ne transfigant latus.

Tox. Basilicè agito Eleutheria. *Sag.* Quid iam?

Tox. Quia herus preegrè'st. *Sag.* ain'tu, peregrè'st

Tox. Si tute tibi bene esse potes pati, veni, vives mecum
 Basilicè accipiere victu. *Sag.* Vah! jam scapulae pru-
 riunt,

Quia te istaec audiavi loqui. *Tox.* Sed hoc me unum
 excruciat?

Sag. Quidnam id est? *Tox.* haec dies summa hodie
 est, mea amica sit ne libera,

An sempiternam Serviat servitutem. *Sag.* Quid nunc
 vis ergo?

Tox. Facere amicum tibi me potis es sempiternum. *Sag.*
 quemadmodum?

500. *Tox.* ut mihi nummos sexcentos quos pro capite illius
 pendam,

Quos continuo tibi reponam in hoc triduo, aut qua-
 triduo. Age; si benignus, subveni.

Sag. Quâ confidentiâ rogare tu a me argentum tantum
 audes,

Impudens. quin si ego met totus veneam, vix recipi potessit

Quod tu me rogas, nam tu aquam a pumice nunc postulas,

Qui ipse sitiatur. *Tox.* siccine hoc te mihi facere?

Sag. Quid faciam?

Alicunde exora mutuum, *Sag.* tu fac idem, quod rogas me.

Tox. Quaesivi, nusquam reperi. *Sag.* Quaeram equidem, si quis credat.

Tox. nempe habeo in mundo. *Sag.* si id domi esset mihi, jam pollicerer:

Hoc meum 'st ut faciam sedulo. *Tox.* Quidquid erit, recipe te ad me.

510. *Sag.* Quaere tamen, ego item sedulo, siquid erit, faciam, ut scias.

Tox. Obsecro te, rescro; operam da hanc mihi fidelem. *Sag.* ah! odio me enicas.

Tox. Amoris vitio non meo, nunc tibi morologus fio.

Sag. At pol! ego abs te concessero. *Tox.* jamne abis? bene ambulato.

Sed recipe te quam primum potes; cave fuas mihi in quaestione,

Usque ero domi, dum excoxero alicui malum.

Ibid. Act. I. Sc. III.

To. Omnem rem inveni, ut suâ sibi percuniâ

Hodie illam faciat Dordalus libertam suam.

Sed eccum Parasitum, cuius mihi auxilio est opus

Simulabo, quasi non videam, ita alliciam virum.

520. Curate istic vos, atque appropere ocius,

Ne mihi morae sit quidquam, ubi ego intro advenero.

Commisce mulsum; struthæa, coluthæaque appara,
Bene ut in scutris concaleant, et calamum injice.

Iam pol ille hîc aderit credo congerro meus.

Sa. Me dicit, euge! To. Lautum credo a balneis

Iam hîc affuturum. Sa. Ut ordine omnem rem tenet!

To. Collyrae facite ut madeant, et colliphia,

Ne mi incocta detis. Sa. Rem loquitur meram.

Nihil sunt crudæ, nisi quas madidas glutias:

530. Tum nisi cremore crasso est ius collyricum;

Nihil est macrum illud, epicrocum, pellucidum:

Quasi iuream esse ius decet collyricum.

Nolo in vesicam quod eat, in ventrem volo.

To. Prope me hîc nescio quis loquitur. Sa. O mi

Iupiter

Terrestris! te coepulonis compellat tuus.

To. O Saturio! opportune advenisti mihi.

Sa. Sed quid cessamus praelium committere?

Dum mane est, omnis esse mortalis decet.

To. Nimis pene mane'st. Sa. Mane quod tu occeperis

540. Negotium agere, id totum procedit diem.

To. Quaeso, animum advorte. Hoc enim iam here
narravi tibi,

Teque oravi, ut nummos sexcentos mihi

Dares utendos mutuos. Sa. Memini et scio,

Et te me orare, et mihi non esse, quod darem.

Nihili Parasitus est, quoi argentum domi 'st.

Lubido extemplo coepere est convivium,

Tuburcinari de suo, si quid domi 'st.

Cynicâ esse è gente oportet Parasitum probe:

Ampullam, strigilem, scaphium, soccos, pallium,

550. Marsupium habeat. Inibi paulum praesidi,

Qui familiarem suam vitam oblectet modo.

To. Iam nolo argentum: (sed ut a foeneratore Dordalo extorqueam), filiam tuam

Mihi da. Sa. Quid eam vis? To. Scies.

Quia formâ lepidâ, et liberali est. Sa. Res ita'st

To. (Dordalus) neque te novit, neque gnatam tuam.

Sa. Me ut quisquam norit, nisi ille, qui praebet cibum?

To. Ita est, hoc tu mihi reperire argentum potes.

Sa. Cupio hercle. To. Tum me sine illam vendere.

Sa. Tun' illam vendas? To. Immo, aliam allegavero,

560. Qui vendat, qui esse se peregrinum praedicet.

Siquidem hic (foenerator) nondum sex menses Megaribus

Huc est quom commigravit; ne timeas. Sa. Pereunt reliquiae.

Posterius istuc tamen potest. To. Scin' quam potest?

Numquam hercle hodie hic prius edis, ne frustra sis,

Quam te hoc facturum, quod rogo, affirmas mihi.

Atque nisi gnatam tecum huc iam, quantum potest,

Adducis, exigam hercle ego te ex hâc decuriâ.

Quid nunc? Quid est? Quin dicis? quid facturus sis?

Sa. Quaeso, hercle, me quoque etiam vendas, si lubet,

570. Dum saturum vendas. To. Hoc si facturus, face.

Sa. Faciam equidem quae vis. To. Bene facis, propera, abi domum: ego

Praemonstrabo docte, et praecipiam astu filiae,

Quid fabuletur, ubi se gnatam praedicet.

Qui sibi parentes fuerint, unde surrepta sit:

Sed longe ab Athenis esse se gnatam autumet.

Et ut affleat, quom ea memoret. Sa. Etiam tu taces?

Ter tanto peior ipsa est, quam illam tu esse vis.

To. Lepide, hercle, dicis. Sed scin' quid facias? Cape

Tunicam atque zonam, et chlamydem afferto, et causiam

580. Quam ille habeat, qui hanc foeneratori huic vendat.

Sa. Eu, probe.

To. Quasi sit peregrinus. Sa. Laudo. To. Et tu tuam
gnatam

Ornatam adduce lepidè, in peregrinum modum.

Sa. Sed *πόθεν* ornamenta? To. Abs Chorago su-
mito.

Dare debet: praebenda Aediles locaverunt.

Sa. Iam faxo hicaderunt. Sed ego horum nihil scio.

To. Nihil hercle vero. Nam ego ubi argentum accepero,
Continuò tu illam a foeneratore asserito manu.

Sa. Sibi habeat, si non extemplo ab eo abduxero.

To. Abi, et istuc cura. interibi ego *πύρρον* volo

590. Mittere ad amicam meam ut habeat *πύρρον* bo-
num

Me esse effecturum hodie: nimis longum lo-
quor.

Act. IV. Scen. III. v. 11.

DORDALVS, TOXILVS.

Dor. Quoi homini Dii propitii sunt aliquid obijciunt
lucris.

Nam ego hodie compendi feci binos panes in dies,
Ita ancilla mea quae fuit hodie, sua nunc est: argento
vicit.

Iam hodie alienum coenabit, nihil gustabit de meo.

Sumne probus? sum lepidus civis, qui atticam hodie
civitatem

Maxumam majorem feci, atque auxi civi feminâ?

Sed ut et ego hodie fui benignus! ut ego multis credidi

Nec satis a quiquam homine accepi: ita prorsum crededam omnibus.

600. Nec metuo quibus credidi hodie, nequis mihi in iure abiurassit

Bonus volo iam ex hoc die esse: quod neque fiet, neque fuit.

To. Hunc ego hominem hodie in transennam doctis ducam dolis.

Itaque huic insidiae paratae sunt probe. Aggrediar virum.

Quid agis? Do. Credo. To. Unde agis te, Dordale?

Do. Credo tibi.

To. Di dent, quae velis. eho, an jam manu emisisti mulierem?

Do. Credo pol, credo inquam tibi. To. Iam liberta auctus es? Do. enicas:

Quin, tibi me dico credere. To. dic bona fide, iam libera'st?

Do. I, i ad forum, ad Praetorem, exquire, si quidem credere mihi non vis:

Libera, inquam, est: ecquid audis? To. at tibi Dii benefaciant omnes

610. Numquam enim posthac tibi, nec tuorum quod nolis, volam:

Tibi multa bona instant a me: nam est res quaedam, quam occultabam

Tibi dicere. Nunc eam narrabo, unde praegrande lucrum facias.

Faciam ut mei memineris, dum vitam vivas. Do. Benedictis

Tuis benefacta aures meae auxilium expostulant.

To. Tuum promeritum'st merito ut faciam: et ut me
scias esse facturum,

Tabellas tene has, pellege. Do. Haec quid ad me? To.

Immo ad te attinent,

Et tuâ refert, Nam e Persiâ ad me allatae modo sunt
istae a meo domino.

Do. Quando: To. Haud dudum. Do. Quid istaec nar-
rant? To. Percontare ex ipsis,

Ipsae tibi narrabunt. Do. Cedo sane mihi. To. At
clare recitato.

620. Do. Tace, dam pellego. To. Haud verbum faciam.

Do. „Salutem dicit Toxillio Timarchides.

„Et familiae omni. Si valetis, gaudeo.

„Ego valeo recte, et rem gero, et facio lucrum.

„Neque isto redire his octo possum mensibus.

„Itaque hic est, quod me detinet, negotium:

„Eleusipolim Persae cepere urbem in Arabiâ,

„Plenam bonarum rerum, atque antiquom oppidum.

„Ea comparatur praeda, ut fiat auctio

„Publicitûs: ea res me domo expertem facit.

„Operam atque hospitium ego isti praeberi volo,

630. „Qui tibi tabellas affert. Cura, quae is vult.

„Nam is mihi honores suae domi habuit maximos.“

Do. Quid id ad me, aut ad meam rem refert, quid
Persae rerum gerant,

Aut quid herus tuus? To. Tace, stultiloque: nescis
quid instet boni.

Nequidquam tibi fortuna saculam lucrificam adlucere volt.

Do. Quae istaec fortuna lucrifica'st?

Ego tantumdem scio, quantum tu, nisi quod pellegi
prior.

Sed ut occoepisti, ex tabellis, inquam. nosce rem. Do.
Bene me mones,

Fac silentium. *To.* Nunc ad istud venies, quod refert tuâ.

640. *Do.* „Iste, qui tabellas affert, adduxit simul
„Formâ expetundâ liberalem mulierem,
„Furtivam, advectam ex Arabiâ penitissimâ.
„Eam te volo accurrare, ut istuc veneat?
„Ac suo periculo is emat, qui eam mercabitur.
„Mancupio neque promittet, neque quisquam dabit.
„Probum et numeratum argentum ut accipiat, face.
„Haec cura, et hospes cura ut curetur, vale.“

To. Quid igitur? postquam recitasti, quod erat cerae creditum,

Iam mihi credis? *Do.* Ubi nunc ille'st hospes, qui hasce attulit?

650. *To.* Iam hic, credo, aderit: arcessit illam a navi *Do.*
Nihil mihi opus est

Litibus, neque tricis: quamobrem ego argentum numerem foras?

Nisi mancupio accipio, quid eo mihi opus mercimonio?

To. Tacen'? an non taces? numquam ego te tam esse matulam credidi.

Quid metuis? *Do.* Metuo hercle vero: sensi ego iam compluries:

Neque mihi haud imperito eveniet, tali ut in luto haeream,

To. Nihil periculi videtur. *Do.* Scio istuc: sed metuo mihi.

To. Meâ quidem istuc nihil refert. Tuâ ego refero gratiâ.

Ut tibi recte conciliandi primo facerem copiam.

Do. Gratiam habeo. Se de aliis, quam alios de te suavius,

660. Fieri doctos. *To.* Ne quis vero ex Barbariâ penitis-
sumâ

Persequatur? *Do.* Videam modo

Mercimonium. *To.* Aequa dicis, sed optime eccum ipse
advenit

Hospes ille, qui has tabellas attulit. *Do.* Hiccine est.?

To. Hic est.

Do. Haecine illa'st furtiva virgo? *To.* Iuxta tecum;
aeque scio,

Nisi quia aspexi equidem. Aedepol liberali'st, quisquis
est.

Do. Sat aedepol concinnâ est facie. *To.* ut contemptum
carnufex.

Taciti contemplemur formam.

Ibidem. Scen. IV.

SAGARISTIO in modum Persae chlamydatus *VIRGO,*
TOXILUS, DORDALUS

Sa. Satin' Athenae tibi visae fortunatae, atque opi-
parae?

Vir. Urbis speciem vidi: hominum mores perspexi parum.

670. *To.* Numquid in principio cessavit verbum docte di-
cere?

Do. Haud potui etiam in primo verbo perspicere sa-
pientiam.

Sa. Quid id, quod vidisti? ut munitum muro tibi vi-
sum'st oppidum?

Vir. Si incolae bene sunt morati, pulchre munitum
arbitror:

Perfidia, et peculatus ex urbe, et avaritia si exulant
Quarta invidia, quinta ambitio, sexta obtrectatio,

Septimum periurium. *To.* Euge ! *Vir.* Octava indiligentia :

Nona iniuria : decimum , quod pessimum aggressu, scelus :

Haec nisi inde aberunt, centuplex murus rebus servandis parum est.

680. *To.* Quid ais tu ? *Do.* Quid vis ? *To.* Tu in illis es decem sodalibus :

Te in exilium ire hinc oportet. *Do.* Quid iam ? *To.* Quia perjurus es.

Do. Verba quidem haud indocte fecit. *To.* Ex tuo, inquam, usu est : eme hanc.

Do. Aedepol, qui cum hanc magis contemplo, magis placet. *To.* Si hanc emeris,

Di immortales ! nullus te alter erit opulentior.

Do. Modo ut sciam, quanti indicet. *To.* Vin' huc vocem ? *Do.* Ego illò accessero.

To. Quid ais hospes ? *Sa.* Venio : adduco hanc., uti dudum dixeram :

Nam heri in portum noctu navis venit. Venire hanc volo,

Si potest ; si non potest, ire hinc volo, quantum potest.

Do. Salvos sis adulescens. *Sa.* Si quidem hanc vendidero pretio suo.

To. Atqui aut hoc emptore vendes pulchre, aut alio non potes.

690. *Sa.* Esne tu huic amicus ? *To.* Tamquam Di omnes, qui coelum colunt.

Sa. Hoc age. Opusn' est hac tibi emtà ? *Do.* Si tibi venisse'st opus,

Mihi quoque emptā est : si tibi subiti nihil est, tantumdem'st mihi.

Sa. indica: fac pretium. *Do.* tua merx est: tua indicatio est.

To. Aequom hic orat. *Sa.* Vin bene emere? *Do.* Vin' tu pulchre vendere?

To. Ego scio hercle utrumque velle. *Do.* Age, indica prograniter.

Sa. Prius dico, hanc mancupio nemo tibi dabit. iam scis? *Do.* Scio:

Indica minimo daturus qui sis, qui duci queat.

To. Tace, tace, nimis tu quidem hercle homo stultus es pueriliter.

Do. Quid ita? *To.* Quia enim te ex puellâ prius percontari volo,

700. Quae ad rem referunt. *Do.* Et quidem, hercle, tu me monuisti haud male

Vide, sis. ego ille doctus, pene in foveam decidi; Nisi hic adesses. Quantum est adhibere hominem amicum, ubi quid geras?

To. Quo genere, aut quâ in patriâ sit nata, aut quibus parentibus?

Ne temere hanc te emisse dicas suasu, atque impulsu meo.

Nisi molestum est, percontari hanc paucis hic volt.

Sa. Maxumè,

Suo arbitratu. *To.* Quid stas? abi tute, atque ipse itidem roga,

Ut tibi percontari licet, quae velis etsi mihi

Dixit dare potestatem eius: sed ego te malo tamen Eum ipsum adire, ut ne contemnat te ille. *Do.* Satis recte mones.

710. Hospes, volo ego hanc percontari. *Sa.* A terrâ ad coelum, quid lubet.

Do. Iube dum ea huc acedat ad me. *Sa.* I sane, ac morem illi gere.

Percontare: exquire quid vis.

To. Virgo, hic homo probus est. *Vir.* Credo. *To.* Non diu apud hunc servies.

Vir. Ita pol spero, si parentes facient officium suum.

Do. Nolo ego te mirari si nos ex te percontabimur, Aut patriam tuam, aut parentes. *Vir.* Cur ego id mirer, mi homo?

Servitus mea mihi interdixit, ne quid mirer malum meum.

To. Noli flere. *Vir.* Ah! *To.* Di istam perdant, ita cata et callida est.

Habet cor! quam dicit quod opu'st! *Do.* Quid nomen tibi est?

720. *To.* Nunc metuo, ne peccet. *Vir.* Lucridi nomen in patriâ fuit.

To. Nomen atque omen quantivis est preti! quin tu hanc emis?

Nimis pavebam ne peccaret; expedivit. *Do.* Si te emam, Mihi quoque Lucridem confido fore te. *To.* Si tu hanc emeris,

Numquam hercle hunc mensem vortentem credo servabit tibi.

Do. Ita velim quidem hercle. *To.* Optata ut eveniant, operam addito:

Nihil adhuc peccavit etiam. *Do.* Ubi tu nata es? *Vir.* Ut mihi

Mater dixit in culinâ, in angulo, ad laevam manu.

To. Haec erit tibi fausta; nata in calido loco,

Ubi rerum omnium bonarum copia 'st saepissime.

730. *Tactus est ille qui rogarat ubi nata esset, diceret:*

Lepide lussit. *Do.* At ego patriam te rogo quae sit tua.

Vir. Quae mihi sit nisi haec ubi nunc sum? *Do.* At ego illam quaero, quae fuit,

Vir. Omne ego pro nihilo esse ducto, quod fuit, quando fuit.

Tamquam hominem, quando animam efflavit, quid enim quaeras, qui fuit?

To. Ita me Di bene ament, sapienter! atque equidem miseret tamen.

Do. Sed tamen virgo, quae patria 'st tua? age nunc actutum expedi. Quid taces?

Vir. Dico equidem patriam, quandoquidem hic servio, haec patria 'st mea.

To. Iam de istoc rogare omitte: non vides nolle eloqui, Ne suarum se miseriarum in memoriam inducat?

Do. Quid est?

740. Captusne est pater? *Vir.* Non captus, sed quod habuit, id perdidit,

To. Haec erit bono genere nata: nihil scit, nisi verum loqui.

Do. Quis fuit? dic nomen. *Vir.* Quid illum miserum memorem, qui fuit?

Nunc et illum miserum, et me miseram aequom est nominarier.

Do. Quoinus modi is in populo habitus est? *Vir.* Nemo quisquam acceptior:

Servi, liberique amabant. *To.* Hominem miserum praedicas,

Quom ipse prope perditu'st, et benevolentis perdidit.

Do. Emam, opinor. *To.* Etiam opinor. *Do.* Summo genere esse arbitror.

To. Divitias tu ex istac facies. *Do.* Ita Di faxint! *To.*
Eme modo.

Vir. Iam hoc tibi dico, iam actutum, ecastor, meus
pater ubi me sciet.

750. *Venisse huc, aderit hic, et me absentem redimet.*

To. Audin' quid ait? *Vir.* Nam etsi res sunt fractae,
amici sunt tamen.

Do. adulescens, vin vendere istam? *Sag.* magis libet
quam perdere.

Do. Ne, sis, plora: libera eris actutum:

Vin' mea esse? Vir. Dum quidem ne nimis diu tua
sim; volo.

To. Satin' ut meminit libertatis! dabit haec tibi gran-
dis bolos.

*Age, si quid agis: ego ad hunc redeo. Sequere, Redu-
co hanc tibi.*

Do. Tam tu pauca in verba confer, qui datur, tanti
indica.

Sa. Faciam ita, ut te velle video, ut emas, habe tibi
centum minis.

Do. Nimium'st. *Sa.* Octoginta. *Do.* Nimium'st. *Sa.*
Nummus abesse hinc non potest,

760. *Quod nunc dicam. Do.* Quid est ergo? eloquere actu-
tum atque indica.

Sa. Tuo periculo sexaginta haec datur argenti minis.

Do. Toxile, quid ago? *To.* Di, Deaeque te agitant
irati, scelus,

Qui hanc non properes destinare. Do. Habeto. *To.*
Heu, praedatus probe!

Abi: argentum affer huc.

Non aedepol, minis trecentis cara'st: fecisti lucri.

Sa. Heus tu! etiam pro vestimentis huc decem ac-
cedent minae.

Do. Abscedent enim non accedent. To. Tsce, sis. Non tu illum vides

Quaerere ansam, infectum ut faciat? abisne, atque argentum petis?

Do. Heus tu, serva istum. To. Quin tu is intro? Do. Abeo, atque argentum affero.

Ibid. Scen. V.

TOXILUS, SAGARISTO, VIRGO.

170. To. Aedepol dedisti, virgo, operam allaudabilem, Probam, et sapientem, et sobriam. Vir. Si quid bonis Boni fit, esse idem, et grave, et gratum solet.
To. Audin' tu, Persa? Ubi argentum ab hoc acceperis, Simulato, quasi eas prorsum in navem. Sa. Ne doce.
To. Per angiportum rursum te ad me recipito, Illac per hortum. Sa. Quod futurum est, praedicas.
To. At ne cum argento protinam permutes domum, Moneo te. Sa. Quod te dignum est, me dignum esse vis.
To. Tace, parce voci: praeda progreditur foras.

Ibid. Scen. VI.

DORDALVS, SAGARISTIO, TOXILVS.

180. Do. Probatu hic argenti sunt sexaginta minae. Duobus nummis minus. Sa. Quid ei nummi sciunt?
Do. Cruminam hanc emere, aut facere ut remigret domum.
Sa. Ne non sat esses, foenerator, id metuebas, miser, Impure, avare, ne cruminam amitteres.
To. Sine, quaeso, quando mercator est, nihil mirum facit.
Do. Lucro faciundo ego auspicavi in hunc diem: Nil mi tam parvi'st, quin me id pigeat perdere.
Age, accipe hoc, sis. Sa. Hunc in collum, nisi piget,

- Inpone. *Do.* Vero fiat. *Sa.* Numquid caeterum
 790. Me voltis? *To.* Quid tam properas? *Sa.* Ita negotium'st.
 Mandate quae sunt, volo deferre epistolas.
 Geminum autem fratrem servire audivi hîc meum,
 Eum ego ut requiram, atque ut redimam, pergere volo.
To. Atque, aedepol, tu me commonuisti haud male:
 Videor vidisse hîc formâ persimilem tui,
 Eâdem staturâ. *Sa.* Quippe qui frater siet.
Do. Sed scire velimus, quod tibi nomen siet.
To. Quid attinet nos scire? *Sa.* Ausculta ergo ut scias:
 Vaniloquidorus, Virginisvendonides,
 800. Nugipolyloquides, Argentiexterebronides,
 Tedigniloquides, Nummorum expalponides,
 Quod semelarrripides, Numquam posteaerripides.
Do. Heu heu hercle nomen multis modis scriptum'st
 tuum!
Sa. Ita sunt Persarum mores: longa nomina,
 Contortuplicata habemus. Numquid caeterum
 Voltis? *To.* Vale. *Sa.* Et vos. Nam animus in navi
 est meus.
Do. Cras ires potius, hodie hîc coenares. Vale.

Ibid. Scen. VII.

TOXILVS, DORDALVS, SATVRIO, VIRGO.

- To.* Postquam illic abiit, dicere hîc quidvis licet.
 Nae hîc tibi dies illuxit lucrificabilis:
 810. Nam non emisti hanc, verum fecisti lucri.
Do. Ille quidem iam scit, quid negoti gesserit,
 Qui mihi furtivam meo periculo vendidit.
 Argentum accepit: abiit. Quid ego nunc scio,
 An iam asseratur haec manu? Quo illum sequar?

- In Persas? nugas. *To.* Credidi gratum fore
 Beneficium meum apud te. *Do.* Immo equidem gratiam
 Tibi, Toxile, habeo. Nam sensi te sedulo
 Mihi dare bonam operam. *To.* Tibin'ego? immo servii.
Do. At at, oblitus sum intus dudum edicere
 820. Quae volui edicta: asserva hanc. *To.* Salva'st haec qui-
 dem.
Vir. Pater nunc cessat. *To.* Quid si admoneam? *Vir.*
 Tempus est.
To. Heus Saturio exi: nunc est illa occasio
 Inimicum ulciscier. *Sa.* Ecce me: numquid moror.
To. Age: illuc abscede procul e conspectu. *Sa.* Tace.
To. Ubi cum Dordalo me videbis conloqui,
 Tum turbam facito. *Sa.* Dictum sapienti sat est.
-

Ibd. Scen. VIII.

DORDALVS, TOXILVS,

- Do.* Transcidi loris omnis adveniens domi,
 Ita mihi supellex squallet, atque aedes meae.
To. Redis tu tandem? *Do.* Redeo. *To.* Nae, ego hodie
 tibi
 830. Bonam vitam feci. *Do.* Fateor: habeo gratiam.
To. Num quidpiam aliud me vis? *Do.* Ut bene sit
 tibi.
To. Pol istuc quidem omne iam ego usurpabo domi:
 Nam iam (pulchre perpotabo cum amicis).
-

Ibid. Scen. IX.

SATURIO, DORDALUS, VIRGO.

Sa. Nisi ego illunc hominem perdo. Do. Perii. Sa.
Atque optume,

Eccum ipsum ante aedis. Vir. Salve multum, mi pa-
ter.

Sa. Salve, mea gnata. Do. Persa me pessumdedit.

Vir. Pater hic meus est. Do. Hem, quid? Pater? perii
oppidè.

Quid ego igitur cesso infelix lamentarier

Minas sexaginta? Sa. Ego pol te faciam, scelus,

840. Te quoque etiam ipsum ut lămenteris. Do. Occidi.

Sa. Age, ambula in ius. Do. Quid me in ius vocas?

Sa. Illic apud Praetorem dicam: sed ego in ius voco.

Do. Nonne antestaris? Sa. Tuân' ego caussâ, carnu-
fex,

Quoiquom mortali libero auris adteram?

Qui hic conmercaris civis homines liberos?

Do. Sine dicam. Sa. Nolo. Do. Audi. Sa. Surdus.
sum: ambula.

Sequere hac, scelesia feles virginaria.

Satis sumetur supplicii, dummodo te pensilem videam.

Sequere hac, mea nata, me usque ad Praetorem.

Vir. Sequor.

850. Vos valetè, spectatores, et plaudite.

EX RU DENTE.

DRAMATIS PERSONÆ.

DAEMONES, *Senex.*

PALÆSTRA, *Virgo, Daemonis, et Dedalis filia.*

DEDALIS, *Daemonis uxor, Palæstræ mater, et Templi Sacerdos.*

TRACHALIO, *Servus urbanus.*

GRIPUS *Servus.*

ARGUMENTUM.

Reti piscator de mari extraxit vidulum,

Ubi erant herilis filiae crepundia,

Dominum ad mercatorem quæ subrepta venerat.

Ea in clientelam suipte imprudens patris

Naufragio eiecta devenit, (cognoscunt

Suam tandem pater, et mater filiam.)

EX PROLOGO v.

ARCTURUS.

Qui gentes omnis, maria et terras movet

Ejus sum civis civitate coelitam.

Ita sum, ut videtis, splendens stella candida,

10. Signum quod semper tempore exoritur suo:

Hic atque in coelo, nomen Arcturo est mihi.

Noctu sum in coelo clarus, atque inter deos:

Inter mortalis ambulo interdius.

Et alia signa de coelo ad terram accidunt.

Qui est imperator Divom atque hominum Jupiter,

Is nos per gentis alium alia disparat,

Hominum qui facta, mores, pietatem et fidem

Noscamus; ut quemque adjuvet Opulentiâ:

Qui falsas lites falsis testimoniis

20. Petunt: quique in jure abjurant pecuniam:

Eorum referimus nomina exscripta ad jovem.

Cotidie ille scit, quis hîc quaerat malum,

Qui hîc litem adipisci postulant perjurio,

Mali res falsas qui inpetrant ad judicem

Iterum ille eam rem judicatam judicat,

Majore multâ multat quam litem auferunt.

Bonos in aliis tabulis exscriptos habet.

Atque hoc scelesti in animum inducunt suum,

Jovem se placare posse donis, hostiis:

30. Et operam et sumptum perdunt: id eo fit, quia

Nihil ei acceptum 'st a perjuris supplici.

Facilius, si quis pius est, a Diis suplicans

Quam qui scelestu' st, inveniet veniam sibi

Ideirco moneo vos haec qui estis boni

Quique aetatem agitis cum pietate et fide,

Retinete porro; post factum ut laetemini.

Nunc, huc quâ caussâ veni argumentum eloquar

Primum dum huic esse nomen urbi Diphilus

Cyrenas voluit. illic habitat Daemones

40. In agro atque villâ proximâ propter mare,

Senex, qui huc Athenis exul venit, haud malus,

Neque is adeo propter malitiam patriâ caret:

Sed dum alios servat, se impedivit interim.

Rem bene paratam comitate perdidit.

Huic filiola virgo periit parvola.

Eam de praedone vir mercatu'st pessumus.

Is eam huc Cyrenas advexit virginem.

Quidquid erat, noctu in navem comportat domo

Mercator, et ipse illico navem conscendit:

50. Illorum navis longe in altum abscesserat:

Ego quoniam video virginem asportarier,

Tetuli ei auxilium, et fluctus movi maritimos.

Namque Arcturus signum omnium sum acerrumum:

Vehemens sum exoriens: cum occido vehementior.

Nunc (alii) in saxo sedent eiecti: (pererrant alii)

192 In undis. Navis confracta est ibus.

Illam autem virgo de navi timida desiliit in scapham:

Nunc eam ab saxo fluctus ad terram ferunt,

Ad villam illius, exul ubi habitat senex

60. (Pater eius, et mater ignoti.) Valete.

Act. I. Scen. III.

P A L A E S T R A.

Nimio hominum fortunae minus miserae memorantur,
Quam reapse experiundo iis datur acerbum.

Hoc Deo complacitum est, me hoc ornatu ornatam

In incertas regiones timidam, eiectam?

43 Hancine ego ad rem natam miseram me memorabo?

(Herus) navem atque omnia perdidit in mari.

Haec bonorum eius sunt reliquiae: etiam, quae simul

Vecta mecum in scapha'st, excidit. Ego nunc sola
sum:

Quae si mihi foret salva saltem, labor

70. Levior esset hic mihi eius operâ.

Nunc quam spem, aut opem, aut consilii quid capes-
sam?

Ita hic, solis locis compotita sum!

Hic saxa sunt: hic mare sonat: nec quisquam

Homo mihi obviam venit.

Hoc quod induta sum, summae opes oppido,

Nec cibo, nec loco, tecta quo sim, scio.

Quae mihi est spes, qua me nunc vivere velim?

Nec loci gnara sum, nec prius hic fui.

Saltem aliquem velim, qui mihi ex his locis,

80. Aut viam, aut semitam monstret: ita nunc hac

An illac eam, incerta sum consilii:

Nec prope usquam hic quidem cultum agrum conspicor.

Algor, error, pavor membra omnia tenent.

Haec parentes haud mei scitis miseri,

Me nunc miseram ita esse, uti sum. libera ego

Prognata fui maxime: nequidquam fui.

Nunc qui minus servio quam si forem serva nata?

Neque quidquam umquam iis profui, qui me sibi
eduxerunt.

Ibid. Scen. V.

DEDALIS, PALAESTRA.

Ded. Quid est? nam vox precantis me huc foras excitavit.

90. *Pal.* Iubeo te salvere, mater. *Ded.* Salve

Puella. Sed unde te ire cum nvidâ

Veste dicam, obsecro, tam moestiter vestitam?

Nempe equo ligneo per vias caeruleas

Es vecta? *Pal.* Admodum. *Ded.* Ergo aequius te erat

Candidatam venire, hostiatamque ad hoc

Fanum. Ad istunc modum non veniri solet.

- Pal.* Quae ne eiecta e mari sum, obsecro.
Unde hostias me agere voluisti huc?
Nunc tibi, mulier, amplector genua egens opum,
100. Quae in locis nesciis nescia spe sum,
Ut tuo recipias tecto, servésque me,
Miseraeque te mei uti misereat,
Quoi nec locus ullus, nec spes parata est,
Neque hoc amplius, quam quod vides, mihi quidquam
est.
Ded. Manus mihi da: exurge a genibus:
Misericordior nulla me est foeminarum:
Sequere me, puella. Quicquid est,
Comiter fiet a me, quod nostra copia
Valebit. Ito hac mecum. *Pal.* Amice benigneque
110. Honorem, Mater, mei habes. *Ded.* Oportet.

Act. IV. Scen. I.

DAEMONES.

- Benefactum, et volupe est hodie nos huic mulierculae
Tetulisse auxilium: illius me miseret:
Sed Gripus fervos noster, quid rerum gerat,
Miror, de nocte qui abiit piscatum ad mare.
Pol magis sapisset, si dormivisset domi.
Nam nunc, et operam ludos facit, et retia:
Ut tempestas est nunc, atque ut noctu fuit,
In digitis hodie percoquam, quod ceperit,
Ita fluctuare video vehementer mare.
120. Sed ad prandium uxor me vocat: redeo domum.
Iam meas opplebit auris suâ loquentiâ.

Ibid. Scen. II.

GRIPUS

- Neptuno has ego meo patrono gratias,
Qui salsis locis incolit pisculentis:
Quom me ex suis pulchre ornatum expedit
Templis reducem, plurimâ praedâ onustum,
Salute horiae, quae in mari fluctuoso
Piscatu novo me uberi conpotivit
Miroque modo, atque incredibili hic piscatus mihi
Lepide evenit, neque piscium ullam unciam hodie
130. Pondo cepi, nisi hoc, quod fero hic in rete.
Nam ut de nocte multâ impigre exsurrexi,
Lucrum praepositivi sopori, et quieti:
Tempestate saevâ experiri expetivi,
Paupertatem heri, qui et meam servientiam
Tolerarem, operâ haud sui parcus meâ. Nimis homo
Nihili est, qui piger est: nimisque id genus odi ego
male.
Vigilare decet hominem, qui volt sua tempori conficere officia.
Non enim illum expectare oportet, dum herus se ad
suum suscitet officium.
Nam qui dormiunt libenter, sine lucro, et cum malo
quiescunt.
140. Nam ego nunc mihi, qui inpiger fui, reperi, ut piger,
si velim, siem.
Hoc ego in mari, quidquid inest, reperi, quidquid
inest, grave quidem est: aurum
Hic ego inesse reor, nec mihi conscius est ullus homo,
nunc haec tibi
Occasio, Gripe, obtigit, ut liberet ex populo Praetor te.

Nunc sic faciam, sic consilium 'st: ad herum veniam
docte atque astute:

Pauxillatim pollicitabor pro capite argentum, ut sim
liber.

Iam ubi liber ero igitur, demum instruam agrum, ac-
dis, mancipia.

Navibus magnis mercaturam faciam: apud reges rex
perhibebor.

Post animi caussâ mihi navem faciam, atque imitabor
Stratonicum:

Oppida circumvectabor: ubi nobilitas mea erit clara,

150. Oppidum magnum communibo: ei ego urbi Gripo
indam nomen.

Monimentum meae famae, et factis: ibique regnum
magnum instituam

Magnas res hic agito in mentem instruere. Nunc vi-
dulum condam.

Sed hic rex cum aceto pransurus est, et sale, sine
bono pulmento.

Ibidem. Scen. III.

TRACHALIO, GRIPUS,

Tr. Heus! mane. *Gr.* Quid maneam? *Tr.* Dum han-
tibi, quam trahis, rudentem complico.

G. Mitte modo. *Tr.* At pol ego te adiuvabo. Nam
bonis quod

Bene fit, haud perit. *Gr.* Turbida tempestas heri
fuit.

Nil habeo, adulescens, piscium: ne tu mihi esse
postules.

Non vides me referre uvidam rete, sine squammoso pecu?

Tr. Non, aedepol, piscis expeto, quàm tui sermonis sum indigens.

160. *Gr.* Enicas iam me odio, quisquis es. *Tr.* Non sinam ego abire hinc te: mane.

Gr. Cave sis malo. Quid tu, malum, nam me retrahis? *Tr.* Audi.

Gr. Non audio. *Tr.* At pol quin audies? *Gr.* Quin post loquere, quid vis?

Tr. Eho! modo est operae pretium, quod tibi ego narrare volo.

Gr. Eloquere. Quid est? *Tr.* Vide, num quispiam consequitur prope nos.

Gr. Ecquid est quod meâ referat? *Tr.* Scilicet! sed boni consilii

Ecquid in te mihi est? *Gr.* Quid negoti 'st, modo dic. *Tr.* Dicam?

Tace, si fidem modo das mihi, te non fore infidum.

Gr. Do fidem: tibi fidus ero, quisquis es. *Tr.* Audi. Furtum ego vidi

Qui faciebat: noveram dominum, id quoi fiebat: post ad

170. Furem egomet devenio, feroque ei conditionem hoc pacto:

Ego istuc furtum scio quoi factum est: nunc mihi si vis Dare dimidium, indicium domino non faciam: is mihi nihil

Etiam respondit: quid inde aequom est dari mihi? dimidium

Volo ut dicas. *Gr.* Immo hercle amplius: nam nisi dat, domino dicendum

Censeo. *Tr.* Tuo consilio faciam: nunc advorte animum:

Namque hoc attinet omne ad te *Gr.* Quid est factum?

Tr. Vidulum

Istum, quoniam ille est, novi ego hominem iam pridem

Gr. Quid est?

Tr. Et quo pacto perit. *Gr.* At ego quo pacto inventu'st, scio.

Et qui invenit hominem novi, et dominus qui nunc est, scio.

180. Nihil pol' pluris tuâ hoc, quam quanti illud refert meâ:

Ego illum novi, quoniam nunc est: ut illum, quoniam antehac fuit.

Hunc homo feret a me nemo, ne tute speres potius.

Tr. Non ferat,

Si dominus veniat? *Gr.* Dominus huic nemo, ne frustra sies,

Nisi ego, nemo natu'st, hunc qui cepi in venatu meo.

Tr. Itane vero? *Gr.* Equem esse dices in mari piscem meum?

Quos quom' capio, si quidem cepi, mei sunt: habeo pro meis:

Nec manu asseruntur, neque illinc partem quisquam postulat.

In foro palam omnis vendo pro meis venalibus,

Mare quidem commune certo'st omnibus. *Tr.* Assentio:

190. Qui minus hunc communem, quaeso, mihi esse oportet vidulum?

In mari inventu'st; commune est. *Gr.* Nae! impudenter impudens et

Nam si istuc ius sit, quod memoras, piscatores perirent;

Quippe cum extemplo in macellum pisces prolati sient, Nemo emat: suam quisque partem piscium poscat sibi:

Dicat in mari communi captos. *Tr.* Quid ais, impudens Ausus etiam comparare vidulum cum piscibus.

Eadem tandem res videtur? *Gr.* In manu non est meâ:

Ubi demisi rete atque hamum, quicquid haesit, extraho Meum, quod rete atque hami nacti sunt, meum potissimum'st.

200. *Tr.* Immo, hercle, haud est: si quidem quod vas excepisti. *Gr.* Philosophe!

Tr. Sed tu, an unquam, piscatorem vidisti, venefice, Vidulum piscem cepisse aut protulisse ullum in forum? Non enim tu hic quidem occupabis omnis quaestus, quos voles.

Et vietorem, et piscatorem te esse, impure postulas? Vel te mihi monstrare oportet, piscis qui sit vidulus: Vel, quod in mari non natum est, neque habet squamas, ne feras.

Gr. Quid tu numquam audivisti esse antheac vidulum piscem? *Tr.* Scelus!

Nullus est *Gr.* Immo est profecto: ego qui sum piscator, scio.

Verum raro capitur: nullus minus saepe ad terram venit.

210. *Tr.* Nil agis: dare verba speras mihi te posse, furcifer?

Quo colore est? *Gr.* Hoc colore capiuntur pauxilluli. Sunt alii puniceo corio, magni item atque atri. *Tr.* Scio.

Tu hercle, opinor, in vidulum te piscem convortes, nisi caves:

Fiet tibi puniceum corium, postea atrum denuo.

Gr. Quod scelus hodie hoc inveni? *Tr.* Verba facimus, it dies:

Vide sis, quoniam arbitratus nos facere vis? *Gr.* Viduli Arbitratu. *Tr.* Ita enim vero? stultus es. *Gr.* Salve, Thales.

Tr. Tu istunc hodie non feres; nisi das sequestrum, Quoniam haec res arbitratus fiat. *Gr.* Quaeso, sanus es?

220. *Tr.* Elleborosus sum. *Gr.* At ego cecidit: hunc non amittam tamen.

Tr. Verbum etiam adde unum, iam in cerebro colaphos abstrudam tuo.

Ego iam hic te itidem quasi penicillus novus exurgere solet,

Ni hunc amittis, exurgebo quidquid humoris tibi est.

Gr. Tange affligam ad terram te itidem, ut piscem soleo polypum.

Vis pugnare? *Tr.* Quid opus est? quin tu potius praedam divide.

Gr. Hinc tu, nisi malum, frunisci nihil potes: ne postules.

Abeo ego hinc. *Tr.* At ego hinc offlectam navem, ne quo abeam: mane.

Gr. Si tu propheta isti navi es, ego gubernator ero.

Mitte rudentem, scelestus. *Tr.* Mittam: omitte vidulum.

230. *Gr.* Numquam, hercle, hinc hodie ramenta fies fortunatior.

Tr. Non probare pernegando mihi potes, nisi pars datur,

Aut ad arbitrum reditur, aut sequestro ponitur.

Gr. Quemne ego excepi in mari? *Tr.* At ego inspectavi e littore,

Gr. Mea opera, labore et rete, et horum? *Tr.* Num qui minus

Si veniat nunc dominus, cuius est, ego qui inspectavi procul

Te hunc habere, fur sum, quam tu? *Gr.* Nihilo. *Tr.*
Mane, mastigia.

Quo argumento socius non sum, et fur sum? fac dum
ex te sciam.

Gr. Nescio, neque ego istas vostras leges urbanas scio.
Nisi quia, hunc meum esse, dico. *Tr.* Et ego item esse
aio meum.

240. *Gr.* Mane: iam reperi rem, quo pacto, nec fur, nec so-
cius sies.

Tr. Quo pacto? *Gr.* Sine me hinc abire: tu abi faci-
tus tuam viam:

Nec tu me quoquam indicassis, neque ego tibi quid-
quam dabo.

Tu taceto, ego mussitabo: hoc optimum atque aquis-
simum est.

Tr. Ecquid conditionis audes ferre? *Gr.* Iam dudum
fero,

Ut abeas: rudentem amittas, mihi molestus ne sies.:

Tr. Mane, dum, refero conditionem *Gr.* Te, obsecro, her-
cle, aufer te modo.

Tr. Ecquem in his locis novisti? *Gr.* Oportet vicinos
meos.

Tr. Ubi tu hic habitas? *Gr.* Porro illic longe usque
in campis ultimis.

Tr. Vin, qui in hac villâ habitat, eius arbitrato rem
fieri?

250. *Gr.* Paulisper remitte restem, dum concedo, et con-
sulo.

Tr. Fiat *Gr.* Euge! salva res est: praeda haec perpe-
tua est mea.

Ad meum herum arbitrum vocat me hic intra prae-
sepis meas.

Numquam, hercle, hodie adiudicabit ab suo triobolum.

Nae iste haud scit quam conditionem tetulerit: ibo ad arbitrum,

Tr. Quid igitur? Gr. Quamquam istuc esse ius meum certo scio,

Fiat istuc potius, quam nunc pugnem tecum. Tr. Nunc places.

Gr. Quamquam ad ignotum arbitrum me appellis; si adhibebit fidem,

Et si est ignotus, notu'st: si non; notus, ignotissimus est.

Ibidem Scen. IV.

DAEMONES, PALAESTRA, TRACHALIQ,
GRIPUS.

Dae. (Satis est, puella, haud te novimus: confuge nunc quo volueris: abi.)

160. Pa. Misera perii! Dae. (Vide, sis, num fluctus tuum herum restituerint

In istoc littore tibi)? faciet nemo iniuriam.

(Crederet nos furatos fuisse te: manu, ut aequom est, assereret te:

Nos in ius vocaret propter te: nihil nobis opus est litibus, neque, tricis)

Pa. Quid hoc est? uvidum portat hic homo vidulum.

Haud hinc egrediar, donec videam misera quid sict.

Gr. O, here, salve. Dae. Gripe! Quid fit?

Tr. Tuusne hic servos est?

Gr. Haud pudet. Tr. Nihil ago tecum. Gr. Ergo abi hinc, sis Tr. Quaeso, responde, senex.

Tuus hic servos est? Dae. Meus est. Tr. Hem istuc optime, quando tuus est.

270. *Dae.* Quid negoti'st? *Tr.* Vir scelestus illic est, istos talos suffringi volo.

Habet vidulum, quem reperit in mari; de istoc partem postulo.

Gr. Si in mari reti apprehendi, quî tuum potius est, quam meum?

Tr. (Sic ius volt, ut partem habeam. *Pa.* Item quae-so, mi hospes.) Istic inest cistellula:

Et in eâ, quae olim parva gestavi, crepundia,
Istic in istâ cistulâ insunt, quae istic inest in vidulo.
Hoc neque isti usus est, et mihi miserae suppetiu feret,

Si id dederit, qui meos parentes quaeram. *Dae.* Faciam ut det: tace.

Gr. Nihil ergo hercle sum isti daturus. *Pa.* Nihil peto nisi

Cistulam, et Crepundia. *Gr.* Quid si ea sunt aurea?

280. *Pa.* Aurum auro expendetur; argentum argento exaequabitur:

Unum obsecro, ut te mei commiserescat.

Cistellam, inquam, istic inesse oportet caudeam in isto vidulo,

Ubi sunt signa, qui parentes noscere possim meos,
Quibuscum parva perii Athenis: mihi eam, te quaeso, cistulam

Ut iubeas hunc reddere: ob eam si quid postulat,
Sibi mercedis dabitur: aliud quidquid ibi est, habeat sibi.

Dae. Cedo modo mihi istum vidulum, Gripe. *Gr.* Concredam tibi.

At si istorum nihil sit, ut mihi reddas. *Dae.* Reddetur. *Gr.* Tene.

Dae. Audi nunc iam, Palaestra, hoc quod loquor.

290. Estne hic vidulus, ubi cistellam tuam inesse aibas?

Pa. Is est.

Gr. Perii, hercle, ego miser, ut priusquam plane asperxit, illico

Eum esse dixit! *Pa.* Faciam ego hanc rem, quam quaeris, planam tibi.

Cistellam istic inesse oportet candeam in isto vidulo.

Ibi ego dicam quidquid inerit nominatim: tu mihi

Nullum ostenderis: si falsò dicam, frustrà dixerò.

Vos tamen istaec, quidquid istic inerit, vobis habebitis.

Sed si erunt vera, tum obsecro te, ut mea mihi redantur. *Dae.* Placet.

Ius merum oras, meo quidem animo, *Tr.* Ac meo, hercle.

Gr. Quid si ista aut superstitiosa, aut ariola est, atque omnia

300. Quidquid insit vera dicet, anne habebit ariola?

Dae. Non feret. nisi vera dicet: nequidquam ariolabitur.

Solve vidulum ergo, ut, quid sit verum, quamprimum sciam.

Gr. Hoc habe, solutum est: ah perii! video cistellulam
Dae. Haecine est?

Pa. Istaec est. O mei parentes! hic vos conclusos gero:

Huc opesque, spesque vostrum cognoscendum condidi.

Gr. Tunc tibi hercle Deos iratos esse oportet. Quisquis es,

Quae parentis in tam angustum tuos locum conpegeris.

Dae. Gripe, accede huc: tua res agitur. Tu, puella, istinc procul,

Dicito quid insit, et quâ facie mêmorato omnia.

o. Si hercle tantillum pecassis, nugas, mulier, magnas egeris:

Loquere nunc iam, puella. Gripe, animum advortè, ac tace.

Pa. Sunt crepundia. *Dae.* Ecce video, *Gr.* Perii in primo praelio!

Mane: ne ostenderis. *Dae.* Qua facie sunt? responde ex ordine.

Pa. Ensiculu'st aureolus primum litteratus. *Dae.* Dic dum:

In eo ensiculo litterarum quid est? *Pa.* Mei nomen patris.

Post altrinsecus est securicula ancipes, item aurea, Litterata? ibi matris nomen in securiculâ'st. *Dae.* Mane.

Dic, in ensiculo quod nomen est paternum? *Pa.* Dae-mones.

Dae. Di immortales! ubi loci sunt spes meae? *Gr.* Immo aedepol meae?

320. *Dae.* Perge, obsecro, continuò. *Gr.* Placide: aut ite in malam crucem:

Dae. Loquere matris nomen hic in securiculâ quod siet?

Pa. Daedalis. *Dae.* Di me servatum cupiunt. *Gr.* At me perditum.

Dae. Filiam meam esse hanc oportet, Gripe. *Gr.* Sit per me quidem.

Quin te Di omnes perdant, qui me hodie oculis vidisti tuis;

Meque adeo scelestum, qui non circumspexi centies

Prius, me ne quis inspectaret, quam rete extraxi ex aquâ.

Pa. Post est sicilicula argenteola, et duae connexae maniculæ,

Et bulla aurea, pater quam dedit mihi natali die.

Dae. Ea est profecto: contineri, quin complectar, non queo.

330. *Filia mea, salve: ego is sum qui te produxi, pater*
Ego sum Daemones, et mater tua ecce hic intus Dædalus.

Pa. Salve, mi pater insperate! *Dae.* Salve, ut te amplector libens!

Tr. Voluptas, quom istuc ex pietate vostrâ vobis contigit.

Dae. Capedum: hunc, si potes, fer intro vidulum, age Trachalio.

Tr. Ecce Gripi scelera! quom istaec res male evenit tibi,

Gripe, gratulor. *Dae.* Age, eamus, mea gnata, ad matrem tuam,

Quae ex te poterit argumentis hanc rem magis exquirere:

Quae te magis tractavit, magisque signa pernovit tua.

Tr. Eamus intro omnes, quando operam promiscuam damus.

340. *Gr.* Sumne ego scelestus, qui illunc hodie excepi vidulum?

Aut quom excepi, qui non alicubi in solo abstrusi loco?

Credebam aedepol turbulentam praedam eventuram mihi,

Quia illa mihi turbulentâ tempestate evenerat.

Credo aedepol ego illic inesse auri et argenti largiter.

Quid meli' st quàm ut hinc intro abeam,
 Et me suspendam clanculum;
 Saltem tantisper, dum abscedat haec a me aegrimonia.
Dae. Proh Di immortales! Quis me est fortunator,
 Qui ex improvise filiam inveni meam?
 350. (Pro istoc tanto, tamque imperato gaudio
 Liber esto, *Gripe, Gr.* O mi here)! Vos valet.

EX TRINUMMO.

DRAMATIS PERSONÆ.

MEGARONIDES, <i>Senex.</i>	CHARMIDES, <i>Senex.</i>
CALLICLES, <i>Senex.</i>	SYCOPHANTA.
STASIMUS, <i>Servus.</i>	

ARGUMENTUM.

Thesaurum abtrusum abiens peregre Charmides,
 Remque omnem amico Callicli mandat suo:
 Istoc absente; male rem perdit filius:
 Nam et aedis vendit: has mercatur Callicles.
 Virgo indotata soror istius poscitur,
 Minus quo cum invidiâ ei det dotem Callicles,
 Mandat, qui dicat aurum ferre sese a patre.
 Ut venit ad aedis, hunc deludit Charmides
 Senex, ut rediit; quous nubunt liberi.

Act. I. Scen. II. v. 28.

MEGARONIDES, CALLICLES,

10. *Me.* Callicles, animum advorte, atque aufer ridicularia.Nam ego, deditâ operâ, huc ad te advenio. *Ca.* Quid venis?*Ma.* Malis te ut verbis multis obiurgitem.*Ca.* Men'? *Me.* Num quis est hic alius praeter me
atque te?*Cal.* Nemo est. *Me.* Quid igitur rogites, tene objurgitem?

Nisi tute mihi me censes dicturum male?

Nam si in te aegrotant artes antiquae tuae;

Sive immutare vis ingenium moribus;

Aut si demutant mores ingenium tuum;

Neque eos antiquos servas, ast captas novos:

20. Omnibus amicis morbum tu incuties gravem,

Ut te videre, audireque, aegroti sient.

Ca. Quî in mentem venit tibi istaec dicta dicere?*Me.* Quia omnis bonos bonasque accurare addecet,
Suspicionem, et culpam ut ab se segregent.*Ca.* Non potest utrumque fieri. *Me.* Quapropter? *Ca.*
Rogas?

Ne admittam culpam, ego me sum promus pectori.

Suspicio est in pectore alieno sita.

Nam nunc ego si te subripuisse suspicor

Iovi coronam de capite, e Capitolio,

Quod in culmine astat summo; si id non feceris,

Atque id tamen lubeat suspicarier:

30. Quî tu id prohibere me potes, ne suspicer?

Sed istuc negoti scire cupio quidquid est.

Me. Haben' tu amicum, aut familiarem quempiam,Quoi pectus sapiat? *Ca.* Aedepol, haud dicam dolo;

Sunt, quos scio esse amicos: sunt, quos suspicor,

Quorum ingenia atque animos non possum noscere,

Ad amici partem, an ad inimici perveniant.

Sed tu ex amicis certis mihi es, certissimus.

40. Si quid scis me fecisse inscite aut improbe,
Si id me non accusas, tu ipse obiurgandus es. *Me.* Scio,

Et si aliâ huc causâ ad te adveni, aequom postulas.

Ca. Exspecto si quid dicas. *Me.* Primumdum omnium,

Male dictitatur tibi volgo in sermonibus:

Turpilucricupidum te vocant cives tui.

Tum autem sunt alii, qui te volturium vocant,

Hostesne, an cives comedis, parvipendere.

Haec cum audio in te dicier, excrucior miser.

Ca. Est, atque non est mihi in manu, Megaronides,

50. Quin dicant, non est: meritò ut ne dicant, id est.

Me. Fuitne hic tibi amicus Charmides? *Ca.* Est, et fuit.

Id ita esse ut credas, rem tibi auctorem dabo.

Nam postquam hic eius rem confregit filius,

Videtque ipse ad paupertatem protractum esse se,

Suamque filiam esse adultam virginem,

Simul eius matrem, suamque uxorem mortuam;

Quoniam hinc iturus est ipse in Seleuciam,

Mihi commendavit virginem gnatam suam.

Et rem suam omnem, et illam corruptum filium.

60. Haec, si mihi inimicus esset, credo, haud crederet.

Me. Quid, tu, adolescentem, quem esse corruptum vides,

Qui tuae mandatu 'st fidei, et fiduciae.

Quin eum restituis? quin ad frugem conrigis?

Ei rei operam dare te fuerit aliquanto aequius,

Si qui probiorem facere possis, non uti

In eandem tute accederes infamiam,

Malumque ut eius cum tuo misceres malo.

Ca. Quid feci? *Me.* Quod homo nequam. *Ca.* Non istuc meum est.

Me. Emistin' de adolescente has aedis? Quid taces?

70. *Ubi nunc tute habitas?* *Ca.* Emi, atque argentum dedi, Minas quadraginta adolescenti ipsi in manum.

Me. Dedisti argentum? *Ca.* Factum: neque facti piget.

Me. Aedepol fidei adolescentem mandatam malae!

Dedistine hoc pacto ei gladium, qui se occideret?

Quid secus est, aut quid interest dare te in manus.

Argentum amanti homini adolescenti, animi impoti,

Qui exaedificaret suam inchoatam ignaviam.

Ca. Non ego illi argentum redderem? *Me.* Non redderes

Neque de illo quidquam neque emereres, neque venderes

80. Nec, qui deterior esset, faceres copiam.

Inconciliastin' eum, qui mandatu'st tibi?

Illum qui mandavit: eum exturbasti ex aedibus?

Aedepol mandatam pulchre, et curatam probe!

Crede huic tute: suam iam melius rem gesserit.

Ca. Subigis maledictis me tuis, Megaronides,

Novo modo adeo, ut quod meae concreditum est

Taciturnitati clam, fidei et fiduciae,

Ne enunciarem quoquam, neu facerem palam,

Uti mihi necesse sit iam id tibi concedere.

90. *Me.* Mihi quod credideris, sumes, ubi posiveris.

Ca. Circumspice dum te, ne quis assit arbiter

Nobis; et quaeso, identidem circumspice.

Me. Ausculto, si quid dicas. *Ca.* Si taceas, loquar.

Quoniam iam hinc est profectus peregre Charmides,

Thesaurum mihi demonstravit in hisce aedibus,

Hic in conclavi quodam: sed circumspice.

Me. Nemo est. *Ca.* Nummorum Philippeum ad tria millia

- Id solus solum per amicitiam, et per fidem,
Flens me obsecravit: suo ne gnato credam,
100. Neve quoiquam, unde ad eum id posset permanascere,
Nunc si ille huc salvos evenit, reddam suum sibi,
Si quid eo fuerit, certò: illius filiae
Quae mihi mandata est, habeo dotem unde dem,
Ut eam in se dignam conditionem conlocem.
Me. Proh Dii immortales! verbis paucis quàm citò
Alium fecisti me! alius ad te veneram:
Sed ut occoepisti, perge porro proloqui.
Ca. Quid tibi ego dicam? qui illius sapientiam.
Et meam fidelitatem, et celata omnia
110. Paene ille ignavos funditus pessumdedit?
Me. Quidum? Ca. Quia rure dum sum ego unos sex dies,
Me absente atque insciente, inconsultu meo,
Aedis venales hasce inscribit litteris.
Me. Adesurivit magis, et inhiavit acrius
Lupus, observavit, dum dormitarent canes.
Gregem universum voluit secum avortere.
Ca. Fecisset aedepol, ni haec praesensissent canes.
Sed nunc rogare ego vicissim te volo,
Quid fuit officium meum me facere? face, sciam?
120. Utum indicare me ei thesaurum aequom fuit,
Advorsum quam eius me obsecravisset pater:
An ego alium dominum paterer fieri hisce aedibus?
Qui emisset, eius essetne ea pecunia?
Emi egomet potius aedis, argentum dedi
Thesauri causa, ut salvom amico traderem.
Neque adeo hasce emi mihi, nec usurae meae.
Illi redemi rursum: a me argentum dedi,
Haec sunt, seu recte, seu pervorse facta sunt,
Ego me fecisse confiteor, Megaronides.
130. Hem mea malefacta! hem meam avaritiam tibi!

Hascine me propter res maledicta differunt?

Me. Pausa: vicisti castigatorem tuum!

Occlusti linguam: nihil est qui respondeam.

Ca. Nunc ego te, quaeso, ut me operâ, et consilio javes:

Communiquesque hanc tecum meam provinciam.

Me. Polliceor operam. *Ca.* Ergo ubi eris paullo post?

Men. Domi.

Numquid vis? *Ca.* Cures tuam fidem. *Me.* Fit sedulo.

Sed quid ais? *Ca.* Quid vis? *Me.* Ubi nunc adules-
cens habet?

Ca. Posticulum hoc recepit, dum aedis vendidit.

140. *Me.* Istuc volebam scire. I. sane nunc iam.

Sed quid ais? *Ca.* Quid? *Me.* Nunc virgo nempe apud
te est? *Ca.* Ita est.

Iuxtaque eam curo cum meâ. *Me.* Recte facis.

Ca. Num quid, priusquam abeo, me rogaturus? *Me.*

Vale.

Nihil est profecto stultius neque stolidius,

Neque mendaciloquius, neque argutum magis,

Neque confidentiloquius neque periurius,

Quam urbani assidui cives, quos scurras vocant.

Atque egomet me adeo cum illis unâ ibidem traho,

Qui illorum verbis falsis acceptor fui:

150. Qui omnia se simulant scire, nec quidquam sciunt.

Quod quisque in animo habet aut habituru'st, sciunt.

Sciunt id, quod in aurem Rex reginae dixerit,

Sciunt, quod Iuno fabulata est cum Ioue:

Quae neque futura, neque facta sunt, tamen illi sciunt.

Falsos, an vero laudent, culpent, quem velint,

Non floccifaciunt, dum illud, quod lubeat, sciant.

Omnes mortales hunc aibant Callicem

Indignum civitate hac esse, vivere

Bonis, qui hunc adolescentem evortisset suis.

- 160. Ego de eorum verbis famigeratorum inscius,
 Prosilui amicum castigatum innoxium.
 Quod si exquiratur usque ab stirpe auctoritas,
 Unde quidquid auditum dicant, nisi id appareat,
 Famigeratores siet cum damno et malo:
 Hoc ita si fiat, publico fiat bono:
 Pauci sint faxim, qui sciant quod nesciunt,
 Occlusioremque habeant stultiloquentiam.

Act. III. Scen. I.

CALLICLES, STASIMUS.

- Ca.* Quomodo tu istuc, *Stasime*, dixisti vostrum herilem filium
Lesbonicum suam sororem despondisse? *St.* Hoc modo.
170. *Ca.* Quoi homini despondit? *St.* *Lysiteli Philtonis* filio,
 Sine dote. *Ca.* Sine dote, ille illam in tantas divitias dabit?
 Non credibile dicis. *St.* At tu *aedepol* nullus creduas. Si hoc non credis, ego credidero. *Ca.* Quid? *St.* Me nihili pendere
Ca. Quamdudum istuc, aut ubi actum est? *St.* Illico hic ante ostium.
 Atque equidem ipse ultro venit *Philto* oratum filio,
Ca. Flagitium quidem hercle siet, nisi dos dabitur virgini.
 Postremo *aedepol* ego istam rem ad me attinere intellego.
 Ibo ad meum castigatorem, atque ab eo consilium petam.

St. Propemodum quid illic festinet sentio, et subolet mihi.

180. Ut agro evortat Lesbonicum, quando evortit aedibus.

O here Charmide, quam absente te hic tua res distrahitur tibi?

Utinam te rediisse salvom videam, ut inimicos tuos Uleiscare, ut mihi, ut erga te fui, et sum, referas gratiam!

Nimium difficile est reperiri amicum, ita ut nomen cluet,

Quoi tamen quom rem credideris, sine omni cura dormias.

Ibid. Scen. III.

MEGARONIDES, CALLICLES.

Meg. Ut mihi rem narras, Callicles, nullo modo Potest fieri prorsus, quin dos detur virgini.

Ca. Namque hercle honeste fieri ferme non potest, Ut eam perpetiar ire in matrimonium

190. Sine dote, cum eius rem penes me habeam domi.

Me. Vide si hoc utile magis, atque in rem deputas, Ut adeam Lesbonicum, edoceam ut res se habet,

Ca. Ut ego nunc adulescenti thesaurum indicem, Indomito, pleno amoris ac lasciviae?

Minime, minime hercle vero: nam certo scio

Locum quoque illum omnem, ubi situ est, comederit:

Quem fodere metuo, sonitum ne ille exaudiat,

Ne ipsam rem indaget, dotem dare si dixerim.

Me. Quo pacto ergo agetur? Ca. Clam dos depromi potest,

200. Dum occasio ei rei reperiat, interim

Ab amico aliquo argentum in dotem rogem

Me. Potin'st ab amico alicunde exorari? *Ca.* Potest.

Me. Gerraena: tu, illud verbum actutum inveneris,
Mihi quidem hercle non est, quod dem mutuom?

Ca. Malim, hercle, ut verum dicas quam ut des mutuom.

Me. Sed vide consilium, si placet. *Ca.* quid consili'st?

Me. Scitum, ut ego opinor, consilium inveni. *Ca.*
Quid est?

Me. Homo conducatur aliquis, iam quantum potest,
Quasi, sit peregrinus. *Ca.* Quid is scit facere postea?

210. *Me.* Is homo exornetur graphice in peregrinum modum:
Ignota facies, atque inusitata sit:

Falsidicus, confidensque. *Ca.* Quid tum postea?

Me. Quasi ad adolescentem a patre ex Seleuciâ
Veniat: salutem ei nunciet verbis patris:

Illum bene gerere rem, et valere, et vivere,

Et eum rediturum actutum: ferat epistolas

Duas: eas nos consignemus, quasi sint a patre:

Det alteram illi, dicat alteram tibi

Dare sese velle. *Ca.* Perge porro dicere.

220. *Me.* Seque aurum ferre virgini dotem a patre

Dicat, patremque id iussisse aurum tibi dare.

Tenes iam: *Ca.* Propemodum, atque ausculto per-
lubens.

Me. Tum tu igitur demum id adolescenti aurum da-
bis,

Ubi erit locata virgo in matrimonium.

Ca. Scite hercle sane. *Me.* Hoc, ubi thesaurum effo-
deris,

Suspicionem ab adolescente amoveris:

Censebit aurum esse a patre allatum tibi:

Tu de thesauro sumes. *Ca.* Satis scite et probe,

Quamquam hoc me aetatis sycophantari pudet.

230. Sed epistolas quando obsignatas afferet,
 Siquidem obsignatas attulerit epistolas.
 Nonne arbitraris eum adulescentem annuli
 Paterni signum novisse? *Me.* Etiam tu taces?
 Sexcentae ad eam rem caussae possunt conligi.
 Illum quem habuit, perdidit: alium post fecit novom.
 Iam si obsignatas non feret: dici hoc potest,
 Apud portitorem eas obsignatas sibi,
 Inspectasque esse. In huiusmodi negotio
 Diem sermone terere, segnitie mera'st:
240. Quamvis sermones possunt longi texier.
 Abi ad thesaurum iam confestim clanculum:
 Servos, ancillas amove atque audin'? *Ca.* Quid est?
Me. Uxorem quoque ipsam hanc rem ut celes face
 Nam, pol, tacere nunquam quidquam 'st quod queat,
 Quid nunc stas? quin te hinc amoves et te moves?
 Aperi deprome inde auri, ad hanc rem quod sat est:
 Continuo operito denno, sed clanculum
 Sicut praecepi: cunctos exturba aedibus.
Ca. Ita faciam. *Me.* At enim nimis longo sermone
 utimur.
250. Diem conficimus, quod iam properato'st opus.
 Nihil est, de signo quod vereare. *Me.* vide.
 Lepida est illa caussa, ut commemoravi, dicere
 Apud portitores esse inspectas: denique
 Diei tempus non vides? qui illum putas
 Natura illa, atque ingenio? Tamdudum ebriu'st.
 Quiduis probare poterit: tum, quod maximum
 Afferre non petere, hic se dicet. *Ca.* Iam sat est.
Me. Ego sycophantam iam conduco de foro,
 Epistolasque iam consignabo duas,
260. Eumque huc ad adulescentem meditatam probe
 Mittam. *Ca.* Ego igitur intro ad officium meum,
 Tu istuc age. *Me.* Actum reddam.

Act. IV. Scen. I.

CHARMIDES Senex.

Salsipotenti, et multipotenti Iouis fratri, Neptuno et Nerei.

Laetus, lubens, laudes ago, et grates gratiasque habeo, et fluctibus salsis,

Quos penes mei potestas bonis meis quid foret, et meae vitae, Quom suis me ex locis in patriam, urbisque moenia reducem faciunt.

Atque ego, Neptune, tibi ante alios Deos gratias ago, atque habeo summas.

Nam pol placido te et clementi, meo usque modo, ut volui, usus sum in alto:

Sed apage me, sis: hinc certum est otio me dare: satis partum habeo.

270. Quibus aerumnis deluctavi, filio dum divitias quaero, Sed quis hic est, qui in plateam ingreditur cum novo ornatu, specieque

Simul? pol! quamquam domum cupio, opperiar hic, quam gerat rem.

Ibid. Scen. II.

SYCOPHANTA, CHARMIDES.

Sy. Huic ego diei nomen Trinummo faciam: nam ego operam meam

Tribus nummis hodie locavi ad artes nugatorias.

Advenio ex Seleuciâ, Macedoniâ, Asiâ, atque Arabiâ,

Quas ego neque oculis, neque pedibus umquam usurpavi meis.

Vinden' egestas quid negotii dat homini misero mali?

Qui ego nunc subigor trium nummorum caussâ, ut has
epistolas

Dicam ab eo homine me accepisse, quem ego, qui sit
homo, nescio,

280. Neque novi: neque notus, necne is fuerit, id solide
scio.

Ch. Pol hic quidem fungino genere est: capite se to-
tum tegit:

Illurica facies videtur hominis: eo ornatu advenit.

Sy. Ille qui me conduxit, ubi conduxit, abduxit do-
mum:

Quae voluit, mihi dixit: docuit, et praemonstravit
prius,

Quomodo quidque agerem nunc adeo, si quid ego ad-
didero amplius,

Eo conductor melius de me nugas conciliaverit.

Ut ille me exornavit, ita sum ornatus; argentum hoc
facit:

Ipse ornamenta a chorago haec sumsit suo periculo.

Nunc ego si potero ornamentis hominem circumducere,

290. Dabo operam, ut me esse ipsum plane sycophantam
sentiat.

Ch. Quam magis specto, minus placet mihi hominis
facies: mira sunt,

Ni illic homo est aut dormitator, aut sector zonarius.

Loca contemplat, circumspectat sese, atque aedis noscit.

Credo, aedepol, quo mox faratum veniat, speculatur loca.

Magis lubido est observare quid agat: ei rei operam dabo.

Sy. Has regiones demonstravit mihi ille conductor meus:

Apud illas aedis sistendae mihi sunt sycophantiae.

Fores pultabo. *Ch.* Ad nostras aedis hic quidem habet
rectam viam.

Hercle, opinor, mihi advenienti hac noctu agitandum est vigiliis.

300. Sy. Aperite hoc, aperite: heus ecquis foribus tutelam gerit?

Ch. Quid, adulescens, quaeris? quis vis? quid istas pul-
tas? Sy. Heus, senex,

Lesbonicum hic adulescentem quaero in his regionibus,
Ubi habitat, et item alterum, ad istanc capitis albitu-
dinem:

Calliclem aibat vocari, qui has mihi dedit epistolas.

Ch. Meum gnatum hic quidem Lesbonicum quaerit,
et amicum meum,

Quoi ego liberosque, bonaque commendavi, Calliclem.

Sy. Fac me, si scis, certiozem, hice homines ubi ha-
bitent, pater.

Ch. Quid eos quaeris? aut quis es? aut unde es? aut
unde advenis?

Sy. Multa simul rogitas, nescio, quid expediam potis-
simum.

310. Si unum quidquid singillatim et placide percontabere,
Et meum nomen, et mea facta, et itinera, ego faxo, scias.

Ch. Faciam ita, ut vis: agedum, nomen tuum primum
memora mihi.

Sy. Magnum facinus incipissis petere. Ch. Quid ita?

Sy. Quia, pater,

Si ante lucem ire occipias a meo primo nomine,

Concubium sit noctis, priusquam ad postremum perve-
neris.

Ch. Hic homo solide sycophanta est. Quid ais tu adu-
lescens? Sy. Quid est?

Ch. Eloquere, isti tibi quid homines debent, quos tu
quaeritas?

Sy. Pater istius adolescentis dedit has duas mihi epistolas

Lesbonici mihi est amicus. *Ch.* Teneo hunc manifestarium.

320. Me sibi epistolas dedisse dicit, ludam hominem probe.

Sy. Ita, ut occepi, si animum advortas, dicam. *Ch.*

Dabo operam tibi.

Sy. Hanc me iussit Lesbonico suo gnato dare epistolam.

Et idem hanc alteram suo amico Callicli iussit dare.

Ch. Mihi quoque aedepol, quoniam hic nugatur, contra nugari lubet.

Ubi ipse erat? Sy. Bene rem gerebat. *Ch.* Ergo ubi?

Sy. In Seleuciâ.

Ch. Ab ipson' istas accepisti? Sy. E manibus dedit mihi ipse in manus.

Ch. Quâ facie est homo? Sy. Sesquipede quidem est quam tu longior.

Ch. Novistin' hominem? Sy. Ridicule rogitas, quocum unâ cibum

Capere soleo. *Ch.* Quid est ei nomen; Sy. Quod aedepol homini probo.

330. *Ch.* Lubet audire. Sy. Illi,... aedepol, illi... illi....
Vae misero mihi!

Ch. Quid est negoti? Sy. Devoravi nomen imprudens modo:

Ch. Non placet qui amicos intra dentes conclusos habet.

Sy. Atque etiam modo versabatur mihi in labris primoribus.

Ch. Temperi huic hodie anteveni. Sy. Teneor manifesto miser

Ch. Iamne contentus es nomen? Sy. Deum hercle me atque hominum pudet.

Ch. Vide, homo, ut hominem noveris. Sy. Tamquam me. istuc fieri solet,

Quod in manu teneas, atque oculis videas, id desideres.
Litteris reconminiscar, C est principium nomini,

Ch. Callipus? *Sy.* Non est. *Ch.* Calidemides? *Sy.* Non
est. *Ch.* Callinicus? *Sy.* Non est. *Ch.* Callimar-
chus? *Sy.* Nil agis.

340. Neque adeo aedepol floccifacio, quando egomet memini
mei.

Ch. At enim multi Lesbionici sunt hic: nisi nomen
patris

Dices, non monstrare possum istos homines, quos tu
quaeritas.

Quod ad exemplum est? coniecturâ si reperire possu-
mus.

Sy. Ad hoc exemplum est, Char. *Ch.* An Chares? an
Charidemus? num Charmides?

Sy. Hem! istic erit, qui istum Di perdant. *Ch.* Dico
ego tibi,

Te potius bene dicere aequom' est homini amico, quam
male.

Sy. Satin' intra labra atque dentes latuit vir minumi
preti?

Ch. Ne male loquare ei, absente amico. Si. Quid
ergo ille ignavissimus

Mihi latitabat? *Ch.* Si appellasses, respondisset nomine.

350. Sed ipse ubi est? *Sy.* Pol illum reliqui ad Rhada-
mantem in Cecropiâ insulâ.

Ch. Qui homo est me insipientior, qui ipse egomet
ubi sim, quaeritem?

Sed nihil disconducit huic rei. Quid ais? *Sy.* Quid?

Ch. Hoc, quod te rogo.

Quos locos adisti? *Sy.* Nimum miris modis mirabiles.

Ch. Labet audire, nisi molestium' est. *Sy.* Quin discupio
dicere.

Omnium primum in Pontum advecti ad Arabiam terram sumus.

Ch. Eho! an etiam Arabia'st in Ponto? *Sy.* Est, non illaec, ubi tus gignitur;

Sed ubi absinthium fit, atque cumila gallinacea.

Ch. Nimium graphicum hunc nugatorem! sed ego sum insipientior,

Qui egomet, nunc redeam, hunc rogitem; quae ego sciam, atque hic nesciat;

60. Nisi quia lubet experiri, quo evasuru'st denique.

Quod est tibi nomen, adulescens? *Sy.* Pax, id est nomen mihi:

Hoc cotidianum'st. *Ch.* Aedepol nomen nugatorium?

Sed quid ais? Quo inde iisti porro? *Sy.* Si animum advortas, eloquar.

Ad Caput amnis, quod de coelo exoritur sub solio jovis.

Ch. Sub solio Jovis? *Sy.* Ità dico. *Ch.* è coelo? *Sy.* Atque e medio quidem.

Ch. Eho! an etiam in coelum escenderis? *Sy.* immo, horiolà advecti sumus,

Usque aquâ advorsâ per amnem. *Ch.* Eho! an etiam vidisti Jovem?

Sy. Alii Dii isse ad villam aibant Servis depromptum cibum.

Deinde porro. *Ch.* Deinde porro nolo quidquam praedicis.

70. *Sy.* Ego. Hercle, si es molestus. *Ch.* Nam pudicam neminem

Esse oportet, qui abs terrâ ad Coelum pervenerit.

Sy. Dimittam, ut te velle video, sed monstra hosce homines mihi.

Hos ego quaero, quibus me oportet has deferre epistolas.

Ch. Quid ais tu nunc? si forte eum ipsum Charmidem compexeris,

Illum, quem tibi istas dedisse commemoras epistolas
Noverisne hominem: Sy. Nae, tu me aedepol arbitrare
beluam,

Qui quidem non novisse possim, quicum aetatem
exegerim.

An ille tam esset stultus, qui mihi mille nummum
crederet

Philippeum, quod me aurum deferre iussit ad gnatum
suum,

380. Atque ad amicum Calliclem, quoi rem aibat mandasse
hic suam,

Mihi concederet, nisi me ille, et ego illum nossem
approbe?

Ch. Enimvero ego nunc sycophantae huic sycophantari
volo;

Si hunc possim illis mille nummis Philippeis circum-
ducere,

Quos sibi me dedisse dixit: quem ego, qui sit homo,
nescio:

Neque oculis ante hunc diem umquam vidi: eine au-
rum crederem,

Quoi, si capitis res siet, nummum numquam credam
plumbeum?

Aggrediendu'st hic homo mihi astu. Heus, Pax, te
tribus verbis volo.

Sy. Vel trecentis. *Ch.* Haben'tu id aurum, quod accepisti a Charmide?

Sy. Atque etiam Phillippeum, numeratum illius in men-
sâ manu

390. Mille nummum. *Ch.* Nempe ab ipso id accepisti Charmide?

Sy. Mirum quin ab avo eius, aut proavo acciperem, qui sunt mortui.

Ch. Adulescens, cedo dum istuc aurum mihi. *Sy.* Quod ego aurum dem tibi?

Ch. Quod a me te accepisse fassus. *Sy.* Abs te accepisse? *Ch.* Ita loquor.

Sy. Quis tu homo es? *Ch.* Qui mille nummum tibi dedi. Ego sum Charmides.

Sy. Neque aedepol, tu is es, neque hodie is umquam eris, aurum hoc quoi dem.

Abi, sis, nugator, nugari nugatori postulas.

Ch. Charmides ego sum. *Sy.* Nequidquam hercle es, nam nihil auri fero.

Nimis argute obrepisti in eâpse occasiunculâ.

Postquam ego me aurum ferro dixi, post tu factus Charmides.

400. Prius tu non eras, quàm auri feci mentionem: nihil agis.

Proin tu te itidem, ut Charmidatus es, rursum recharmida.

Ch. Quis ego sum igitur, si quidem is non sum, qui sum?

Sy. Quid id ad me attinet?

Dum ille ne sis, quem ego esse nolo, sis meâ caussâ, quid lubet.

Prius non is eras, qui eras: nunc is factus, qui tum non eras,

Ch. Age si quid agis. *Sy.* Quid ego agam? *Ch.* Aurum redde. *Sy.* Dormitas, senex.

Ch. Fassin's Charmidem dedisse aurum tibi? *Sy.* Scribitum quidem.

Ch. Properas an non properas abire actutum ab his regionibus

Dormitator, priusquam ego hic te iubeo mulcari male.
410. *Sy.* Quamobrem? *Ch.* Quia ille, quem ementitus es, ego sum ipse Charmides,

Quem tibi epistolas dedisse aiunt. *Sy.* Eho, quaeso, tu is es?

Ch. Is enim vero sum. *Sy.* Ain' tu tandem? Is Ipsi-
ne es? *Ch.* Aio. *Sy.* Ipsi es?

Ch. Ipsi, inquam, Charmides sum. *Sy.* Ergo ipsusne es? *Ch.* Ipsissimus.

Abi hinc ab oculis. *Sy.* Enimvero, sero quoniam adve-
nis,

Vapulabis arbitrato meo, et novorum Aedilium.

Ch. An etiam maledicis? *Sy.* Immo salvos quandoqui-
dem advenis,

Di te perdant, et si floccifacio an periisses prius.

Ego ob hanc operam argentum accepi: te macto infortunio.

Sed enim tu qui sis, qui non sis, floccum non inter-
duim.

420. Ibo ad illum, renuntiabo, qui mihi treis nummos dedit,
Ut sciat se perdidisse. ego abeo, male vive, et vale,
Quod Di te omnes advenientem peregre perdant, Char-
mides.

Ch. Postquam ille hinc abiit, post loquendi libere
Videtur tempus venisse, atque occasio.

Iamdudum meum ille pectus pungit aculeus,

Quid illi negoti fuerit ante aedis meas.

Nam epistola illa mihi concenturiat metum

In corde, et illud mille nummum quam rem agat?

Numquam aedepol temere tinnit tintinnabulum:

430. Nisi quis illud tractat, aut movet, mutum est, tacet.
Sed quis hic est, qui huc in plateam cursuram incipit?
Lubet observare, quid agat: ut concessero.
-

Ibid. Scen. III.

CHARMIDES, STASIMUS.

- Ch.* Meus est hic quidem Stasimus servus:
Heus tu sta illico: audi, heus tu. St. Non sto. *Ch.* At ego te stare volo.
St. Quid si egomet te velle nolo? *Ch.* Respice ad me huc, ego sum Charmides.
St. Hem, quis est, qui mentionem facit homo hominis optimi?
Ch. Ipse homo optimus. *St.* Mare, terra, coelum, Di vestram fidem!
Satin ego oculis plane video? estne ipse, an non est? is est?
Certe is est, is est profecto, O mi here exoptatissime,
440. *Salve. Ch.* Salve, Stasime. *St.* Salvom te.... *Ch.* Scio, et credo tibi.
Sed omitto alia: hoc mihi responde: Liberi quid agunt mei,
Quos reliqui hic, filium atque filiam. St. Vivunt: valent.
Ch. Nempe uterque? *St.* Uterque. *Ch.* Di me salvom et servatum volunt.
Caetera intus otiose percontabor, quae volo.
Eamus intro: sequere. St. Quo te tu agis? *Ch.* Quonam, nisi domum?

St. Hiccinē nos habitare censes? *Ch.* Ubinam ergo alibi censeam?

St. Iam. *Ch.* Quid iam? *St.* Non sunt nostrae aedes istae, *Ch.* Quid ego ex te audio?

St. Vendidit tuus gnatus aedis. *Ch.* Perii. *St.* Praesentariis

Argenti minis numeratis. *Ch.* Quot? *St.* Quadraginta. *Ch.* Occidi!

450. *Quis eas emit?* *St.* Callicles, quoi tuam rem commendaveras.

Is habitatum huc commigravit? nosque exturbavit foras

Ch. Ubi nunc filius meus habitat? *St.* Hic, in hoc posticulo.

Ch. Male disperii. *St.* Credidi aegre tibi id, ubi audisses, fore.

Ch. Ego miser meis periculis sum per maria maxima

Vectus capitali periculo per praedones plurimos:

Me servavi; salvos redii: nunc hic disperii miser,

Propter eosdem, quorum caussâ fui hac aetate exercitus.

Adimit animam mihi aegritudo: Stasime, tene me.

Ibid. Scen. IV.

CALLICLES, CHARMIDES, STASIMUS.

Ca. Quid hoc hic clamoris audio ante aedis meas?

460. *Ch.* O Callicles, o Callicles, o Callicles, Qualin' amico mea commendavi bona.

Ca. Probo et fideli, et fido, et cum magnâ fide:

Et salve, et salvom advenisse gaudeo.

Ch. Modo mihi advenienti nugator quidam accessit
obviam,

Nimis pergraphicus sycophanta. Is mille nummum se
aureum

Meo datu tibi ferre, et nato Lesbónico aibat meo:

Quem ego, nec qui esset, noram, neque eum ante us-
quam conspexi prius,

Sed quid rides? *Ca.* Meo allegatu venit: sed intus
narrabo tibi

Et hoc, et alia: sequere. *Ch.* Sequor. Vos, valet, et
plaudite.
